

L'embassament de Rialb

INFORME DEPANA :

La conca del Segre és formada per terrenys d'al.luvió únics a Catalunya. La construcció del pantà de Rialb suposa inundar un total de 5.433 ha de les quals 472 són terrenys de regadiu. Així, doncs, com que la construcció d'aquest pantà comportaria una gran pèrdua de sòl fèrtil i greus repercussions ecològiques i sòcio-econòmiques, DE-PA-NA proposa com a alternativa la creació d'un sistema de petits pantans laterals al llarg de la conca del Segre. A partir de la Seu i d'Oliana podrien sortir sengles canals que durien l'aigua cap a la Segarra i les Garrigues de forma rodada, no pas elevada com s'hauria de fer en el cas del pantà de Rialb; ultra això, podria projectar-se l'elevació de la presa d'Oliana amb el fi d'aconseguir una major capacitat d'embassament.

El cabal del Segre a l'altura de la Seu d'Urgell és de $7\text{m}^3/\text{s}$, quan rep l'aportació del riu Valira passa a 22, arriba a $33\text{m}^3/\text{s}$ en entrar al pantà d'Oliana. Aquesta és la dotació del canal d'Urgell; 10 a $12\text{m}^3/\text{s}$ es perden per manca de revestiment.

Si partim de la cota 650, precisament per davall la Seu, amb un cabal de $22\text{m}^3/\text{s}$ i fem un canal a la riba esquerra del riu, partint d'aquesta cota i donant un pendent al canal de 2×1000 , podríem regar les Garrigues i la Segarra, de 20.000 a 25.000 ha aproximadament.

Seguint el recorregut del Segre es podrien construir embassaments als barrancs (molt abundants i pregons en aquesta zona) com per exemple a Hostalets, al barranc de Tost, al riu Vansa, al Canelles, als barrancs de Mot, Turp i Mora, i també podria aprofitar-se el riu Ribera.

Aquests embassaments gairebé no afectarien terrenys de cultiu ni poblacions, només afectarien algunes masies aïllades. Amb tot plegat aconseguiríem de tenir una sèrie de pantans els quals, a més d'aprofitar-los per a la producció d'energia hidroelèctrica, servirien d'ajut al pantà d'Oliana que a l'estiu s'asseca per complet.

Més avall de la presa d'Oliana,

de cota 400, hom podria fer també un altre canal amb la mateixa finalitat que l'anterior. Així evitaríem haver d'elevat l'aigua per a abastar la Segarra i les Garrigues, i tota una xarxa d'embassaments servirien com a dipòsits per a quan no es necessités aigua per al reg. Així mateix, evitaríem l'elevació de l'aigua, sistema amb un cost econòmic elevat; hi hauria un gran estalvi d'energia elèctrica i no restarien sota les aigües els pobles de la conca del Segre (Tiurana, la Clua, Bassella, Miralpeix, Castellnou de Bassella i Aguilar) ara amenaçats amb el projecte de Rialb.

Actualment el canal d'Urgell rega unes 75.000 hectàrees amb una aportació de $33\text{m}^3/\text{s}$, si es realitzava la xarxa d'embassaments apuntada es regarien més de 100.000 hectàrees amb unes necessitats hídriques de $47\text{m}^3/\text{s}$, suficients per a atendre el 80% de la irrigació de la Catalunya àrida.

Si es realitza el pantà de Rialb i posteriorment el de Trespunts, tota la conca del Segre quedarà coberta per l'aigua amb una capacitat d'embassament de 1.101hm^3 (101 del pantà d'Oliana ja construït, 450 de Rialb i 550 de Trespunts).

Tenint en compte que la mitjana d'aportació hídrica del Segre és de $40\text{hm}^3/\text{any}$, significa que per a omplir els pantans necessitaríem absorbir tota l'aigua del Segre durant tot l'any; això no es pot arribar a produir per tal com els rius necessiten tenir en circulació un petit cabal per a l'arrossegament de materials i per evitar l'esgotament del mantell aquífer.

El sistema proposat no és pas un sistema utòpic vist que ja funciona a les recloses de Grado I i Grado III a Osca, així com a diversos punts d'Europa i Amèrica.

També cal destacar, pensant en les greus inundacions patides a Catalunya darrerament, que, segons s'afirma al volum núm. 1, de gener de 1983, del "Journal of Water Resources Planings and Management", "amb la construcció de sistemes de rescloses i dics i amb les millores de les lleres i derivacions s'han aconseguit reduccions importants en els danys produïts per les inundacions".

CARTA OBERTA DE JOSÉ LUIS PEÑA SOBRE EL PANTÀ DE RIALB

Sr. director:

No acostumo d'acudir als mitjans de difusió per expressar opinions personals ni per plantejar polèmiques inacabables, però hi ha alguna cosa que m'empeny a defensar, causes justes, i més quan afecten minories indefenses i condemnats obligats. Aquests darrers dies s'ha ressucitat la polèmica de l'embassament de Rialb: obscures maniobres i falsos documents pretenen ser el cavall de batalla contra la pacífica comarca del Mig Segre, sobre la qual des de fa algun temps recau la culpabilitat per la set dels altres. Rialb i el riu Segre han esdevingut la panacea per a gairebé tothom, com si de cop i volta el riu tingués prou cabal per a omplir tants embassaments com li posin i per a regar totes les terres que es vulgui, i al mateix temps mantenir els mínims ecològics al seu pas per les poblacions de la vall. I els qui s'han oposat a la construcció d'aquest monstruós embassament són tractats com a enemics del progrés i antipatriotes, ja que no estan disposats al sacrifici. I la premsa local (no crec pas que la nacional ho arribés a comprendre) recull i magnifica tot allò que afavoreixi aquest "progrés", sense analitzar el sistema que hom vol emprar ni les seves conseqüències.

Però la cosa que més em crida l'atenció és que gran part de la intel·lectualitat i de la classe política de la ciutat de Lleida assisteixin impassibles al procés de destrucció del Mig Segre sense sospesar els avantatges i els inconvenients que certes decisions polítiques poden comportar. Hi ha una desinformació, o més ben dit, una informació totalment mediatitzada, i una monòtona inactivitat que deixa les mans lliures als qui oportunament saben manejar aquestes situacions. I és que n'hi ha pocs que coneguin la magnitud real de l'embassament de Rialb, els problemes de tota mena que comportaria la seva construcció i la veritable importància dels recs projectats. Per això, a la gent mal informada li deu resultar de debò xocant que tans sols unes poques veus, i més aviat desorganitzadament, intentin de fer arribar (si els ho deixen fer) a la gran ciutat el problema que els neguiteja. Són els qui no estan disposats a deixar-se trepitjar, que fan l'impossible per defensar una petita comarca de Catalunya que hom submergirà sota 450 hectòmetres cúbics d'aigua. I les raons d'aquestes persones són immillorables: l'embassament negarà "llur món", les velles cases i els monuments, els boscos i les terres; tot allò, en fi, de què se senten orgullosos i on llurs famílies han estat arrelades durant segles. Tot això hom pretén canviar-ho per diners valorats segons barems de l'expropiació forçosa, com si la vida i la història tinguessin preu.

Aquesta gent, però, no estan sols; d'altres persones, amb un criteri de responsabilitat i sense traves mediatitzadores que els impedeixin d'actuar, han treballat per conèixer la veritable viabilitat del projecte de Rialb. El resultat ha estat la presentació d'un pla de regulació del riu Segre mitjançant preses laterals que permetran de regar millor i de forma més racional les comarques de Segarra-Garrigues sense necessitat de perdre la comarca del Mig Segre. I mentre les màximes organitzacions internacionals es mostren partidàries d'aquesta altra solució, l'oficialitat calla i els "savis locals" diuen que es tracta d'un estudi utòpic i poc seriós. Amb aquest projecte se salva a més el problema d'inseguretat geològica de la zona, que vam donar a conèixer fa aproximadament un any. Les dades sobre la sismicitat i el risc tectònic de Rialb foren admeses i apareixen, fins i tot augmentades, a l'informe geològic realitzat per INITEC per al ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme, sense que això hagi mogut l'oficialitat i la intel·lectualitat de Lleida a pronunciar-se sobre aquest afer, a pesar que es tracta d'un problema que pot arribar a afectar ciutats importants de tota la vall mitjana i baixa del Segre en el cas improbable que s'arribi a construir l'embassament de Rialb. Sobre aquest aspecte, el més "oficial" que s'ha pronunciat ens ve d'un sindicat de recs, que parla del "fantasma de la falla". Seria convenient que "els espavilats locals" i "els interessats" deixessin aquests problemes per a aquells que tinguin capacitat tècnica i intel·lectual per a pronunciar-se; deixem-nos d'opinions oportunistes i gratuïtes i mirem els informes i estudis dels especialistes, que per això estan. Els únics "fantasmes" apreciables a Rialb són

els cops baixos i els abusos que certes campanyes han afavorit a la minoria del Mig Segre.

I aquesta carta no és pas contra els recs de l'Urgell i els futurs recs de Segarra-Garrigues, sinó més aviat el contrari: considero imprescindible la regulació del Segre (això sí, en la capçalera i a partir dels seus afluents, tal com cal) i la irrigació de tot el que sigui possible (sense demagògies de nombres d'hectàrees), però mantenint sempre el nivell ecològic del llit del riu fins al final. Ara, també crec que aquesta complexa comesa no passa necessàriament per la construcció del monstruós embassament de Rialb. Aquesta carta, però, sí que va dirigida contra l'immobilisme dels qui comprenent la magnitud del problema de la vall del Segre es mantenen insolidaris; i també pretén que els qui no se sentin afectats pel problema d'aquesta comarca i de la seva gent comprenguin la part de responsabilitat que, mirant al futur, els toca assumir per no fer sentir llur veu en el moment oportú, és a dir, ara. I que ningú no pensi que és una lluita perduda per endavant; encara som a temps d'ajuntar esforços dispersos i mostrar una oposició en massa i civilitzada que faci replantejar de nou el projecte de Rialb, que afavoreixi estudis més complets sobre la qüestió i que permeti un aprofitament racional del riu Segre i el desenvolupament del regadiu a les comarques de Lleida.

José Luis Peña Monné
Geomorfòleg. Professor titular
de geografia física de la Universitat de
Saragossa. Conseller corresponent de l'Insti-
tut d'Estudis Ilerdenses.

MANIFEST EN FAVOR DEL MIG SEGRE

Davant les sovintejades amenaces d'expropiació als municipis del Mig Segre per construir el pantà de Rialb, nosaltres, intel·lectuals, polítics i artistes de les comarques lleidatanes i d'arreu del Principat, ens veiem obligats moralment a elevar de nou la nostra veu per denunciar la malvestat que es vol cometre contra la història, la

cultura i l'economia d'unes valls quasi pirinenques que han servat durant segles la catalanitat de la nostra nació.

Creiem que per cap concepte no es pot permetre que aquestes terres de conreu tan riques siguin negades i que els seus habitants i els seus morts hagin de passar a engruixir la llarga i silenciosa filera d'exiliats inferiors cap a zones ja saturades demogràficament.

Creiem, també, que hi ha d'altres fórmules per a regular el riu Segre sense necessitat de construir, com en el passat, embassaments faraònics, que comporten alts costos socials i econòmics que només beneficien una minoria de poder que, malgrat la democràcia, continua gaudint de tota mena de prerrogatives.

Per tot això, i amb estreta solidaritat amb les poblacions que s'estenen de Ponts a Oliana,

demanem l'aturada immediata del projecte del pantà de Rialb a tots els organismes públics i a les empreses privades interessades, projecte que estem convençuts que haurien de reconsiderar per tal d'anar cap a una nova forma de desenvolupament que garantís la supervivència de terres i persones.

Mig Segre,
20 d'abril del 1985